משפחה ומסורת

חוברת מנחה • מהדורה למורה



יצרה: רוית ראש בן ישי

מהדורה למורה

חפיסה שמזמינה סיפורים על משפחה, מסורות, מאכלים, שמות וחפצים – ומכבדת כל סוג של משפחה. מתאימה לפני חגים, לעבודת שורשים או לשיח על זהות ושייכות.

מטרת השיעור

התלמידים ישתפו סיפורים ומסורות מהבית, יכירו את המגוון המשפחתי בכיתה ויחזקו כבוד לכל סוג של משפחה.

מערך שיעור – 45 דקות

דקות	שלב	מה עושים
0–5	פתיחה וחוקי השיח	מזכירים את חוקי השיח והזכות לומר "עובר". "חפץ מהבית": כל תלמיד/ה מתאר/ת במשפט אחד חפץ, מאכל או מנהג מהבית בלי להגיד למי הוא שייך, והכיתה מנחשת מה הסיפור שמאחוריו. אפשר להכין מראש תמונה או ציור קטן.
5–10	המורה פותח/ת	המורה עונה ראשון/ה על הקלף: "איזו מסורת קטנה יש אצלכם בבית, שאולי רק המשפחה שלכם עושה?"
10–30	סבב קלפים	במעגל או בזוגות. מתחילים מהקלפים המומלצים. אחרי כל תשובה – הד קצר או מחמאה.
30–40	עיבוד במליאה	איזו מסורת ששמעתם היום הפתיעה אתכם או הייתם רוצים לאמץ? • מה משותף לכל המשפחות שבכיתה, למרות כל ההבדלים? • איך אפשר לכבד משפחה שנראית אחרת משלנו?
40–45	כרטיס יציאה	כתבו מסורת, מאכל או סיפור אחד מהבית שהייתם רוצים לשמור לדור הבא.

קלפים מומלצים להתחלה

1. איזו מסורת קטנה יש אצלכם בבית, שאולי רק המשפחה שלכם עושה?
2. איזה מאכל מזכיר לך הכי הרבה "בית", ומי מכין/ה אותו?
3. יש בבית חפץ ישן עם סיפור? ספרו עליו.
4. אילו שפות, מילים או ביטויים מיוחדים יש במשפחה שלכם?
5. כל משפחה נראית אחרת – גדולה, קטנה, מורכבת. מה בעיניך הופך קבוצת אנשים ל"משפחה"?

נקודות רגישות

לא כל התלמידים חיים עם שני הורים או עם סבים בחיים; יש משפחות אומנה, מאמצות, חד־הוריות, משפחות באבל או בפירוד – השתמשו במילים "מבוגר/ת קרוב/ה" והזכירו את זכות ה"עובר". אם עולים סימני מצוקה, אובדן או קושי בבית, פנו ליועצת, לנאמני החוסן המורים או לנאמני החוסן התלמידים.

🤍 פנו ליועצת, לנאמני החוסן המורים או לנאמני החוסן התלמידים. אנחנו לא מאבחנים – מקשיבים ומפנים.

כל הקלפים ושאלות ההעמקה

#	קלף	העמקה (חט״ע)
1	איזו מסורת קטנה יש אצלכם בבית, שאולי רק המשפחה שלכם עושה?	למה לדעתך המסורת הזו נשמרת, ומה היא אומרת על המשפחה שלך?
2	איזה מאכל מזכיר לך הכי הרבה ״בית״, ומי מכין/ה אותו?	אם היית צריך/ה ללמוד להכין אותו, ממי היית רוצה ללמוד?
3	מה הסיפור המשפחתי שמספרים אצלכם שוב ושוב, ואת/ה כבר יודע/ת בעל פה?	למה לדעתך דווקא הסיפור הזה עובר הלאה?
4	יש בבית חפץ ישן עם סיפור? ספרו עליו.	מה היית רוצה שיקרה לחפץ הזה בעוד שלושים שנה?
5	מה החג או הערב המשפחתי שהכי מחכים לו אצלכם, ולמה?	מה היית משנה או מוסיף/ה לחג הזה אם זה היה בידיים שלך?
6	איזו תכונה עברה אליך ממישהו במשפחה – ואת/ה שמח/ה עליה?	ואיזו תכונה היית מעדיף/ה לא לקחת הלאה?
7	ממי במשפחה – או ממבוגר/ת קרוב/ה – למדת משהו שלא לומדים בבית הספר?	איך הדבר הזה עוזר לך היום?
8	ספרו על רגע מצחיק שקרה בארוחה משפחתית או במפגש משפחתי.	מה הופך מפגש משפחתי לכיפי באמת?
9	אילו שפות, מילים או ביטויים מיוחדים יש במשפחה שלכם?	איזו מילה מהבית היית רוצה שכל הכיתה תכיר?
10	מה המשמעות של השם שלך, והאם יש לו קשר למישהו או למשהו במשפחה?	האם את/ה מרגיש/ה שאת/ה ״ממשיך/ה״ משהו דרך השם?
11	אם היו כותבים ספר על המשפחה שלך, מה היה השם שלו?	איזה פרק בספר הזה היית רוצה לכתוב בעצמך?
12	מה הדבר שהכי חשוב לך שיישאר במשפחה שלך גם כשתהיה/תהיי מבוגר/ת? **חט״ע**	איזו מסורת חדשה היית רוצה להתחיל במשפחה משלך?
13	ספרו על מבוגר/ת קרוב/ה שהשפיע/ה עליכם – סבא, סבתא, דוד/ה, שכן/ה או מישהו אחר.	מה היית רוצה להגיד לו/ה ועוד לא אמרת?
14	איזה שיר, ניגון או מוזיקה מושמעים אצלכם בבית בהזדמנויות מיוחדות?	מה את/ה מרגיש/ה כשאת/ה שומע/ת אותם רחוק מהבית?
15	מה התפקיד שלך בבית – מי את/ה במשפחה? (המצחיק/ה, המארגן/ת, השקט/ה...)	האם התפקיד הזה מתאים לך, או שהיית רוצה להחליף אותו?
16	אילו כללים יש אצלכם בבית שנראים לך מוזרים, ואילו דווקא חכמים?	איזה כלל מהבית היית לוקח/ת איתך גם לבית שלך בעתיד?
17	מאיפה הגיעה המשפחה שלכם, ומה אתם יודעים על המסע שלה עד כאן?	מי במשפחה יכול/ה לספר לך עוד, ומה היית שואל/ת?
18	מה הדרך של המשפחה שלכם להגיד ״אני אוהב/ת אותך״ בלי מילים?	איך את/ה מראה אכפתיות למשפחה שלך?

19	ספרו על פעם שהמשפחה – או אנשים קרובים – עמדו לצידכם ברגע קשה.	איך זה השפיע על הקשר שלכם?
20	איזו מסורת של חבר/ה ממשפחה אחרת הייתם רוצים לאמץ?	מה אפשר ללמוד ממשפחות שחוגגות ומתנהלות אחרת מאיתנו?
21	מה הכי קשה לך בחיים המשותפים בבית – ומה הכי טוב בהם?	איך אפשר לפתור מחלוקת בבית בלי שאף אחד ירגיש שהפסיד?
22	אם הייתם מכינים "קופסת זיכרונות" משפחתית, אילו שלושה דברים הייתם שמים בה?	למי היית רוצה לתת את הקופסה הזו בעוד שנים?
23	איזה אירוע משפחתי – שמח או מרגש – הכי זכור לך?	מה גרם לרגע הזה להיחקק אצלך?
24	מה למדת על המשפחה שלך רק כשגדלת, ולא ידעת כשהיית קטן/ה? **חט"ע**	האם הגילוי הזה שינה את הדרך שבה את/ה רואה את המשפחה?
25	כל משפחה נראית אחרת – גדולה, קטנה, מורכבת. מה בעיניך הופך קבוצת אנשים ל"משפחה"? **חט"ע**	האם אפשר שחברים או קהילה יהיו "משפחה"? מתי?
26	איזה חפץ, מתכון או סיפור היית רוצה לקבל במתנה מהדור שלפניך?	מה היית רוצה להעביר את/ה לדור שאחריך?
27	איך נראה אצלכם בבית בוקר של יום חופש או של שבת?	מה הדבר הקטן שהופך את הבוקר הזה למיוחד?
28	ספרו על טיול, נסיעה או בילוי משותף שזכור לכם במיוחד.	מה היית רוצה לעשות יחד עם המשפחה שעוד לא עשיתם?
29	במה המסורת של הבית שלך דומה למסורת של חברים בכיתה, ובמה היא שונה?	מה למדת על עצמך מהשוני הזה?
30	אם היית יכול/ה לשאול שאלה אחת מישהו מהמשפחה שכבר לא איתנו או שאינך מכיר/ה, מה היית שואל/ת? **חט"ע**	אפשר לעבור על הקלף הזה. מה היה עוזר לך לגלות את התשובה?
31	מה המקום בבית שבו כולם נפגשים, ומה קורה בו?	למה דווקא המקום הזה הופך ל"לב" של הבית?
32	מה הדבר שהכי מצחיק אותך אצל אחד/ת מבני הבית?	איך הומור עוזר למשפחה שלך ברגעים קשים?
33	איזה ערך המשפחה שלך הכי מנסה להעביר לך? **חט"ע**	האם את/ה מסכים/ה עם הערך הזה, או רואה אותו אחרת?
34	אם הייתם מזמינים את הכיתה לארוחה משפחתית, מה היה על השולחן ומה הייתם מספרים?	מה הכי היה חשוב לך שהאורחים ירגישו?

דף תלמיד – 🏠 משפחה ומסורת

שם: _____ כיתה: _____

בחרו שלושה קלפים מהשיחה היום, וכתבו תשובה קצרה לכל אחד.

קלף 1: _____

קלף 2: _____

קלף 3: _____

💬 **משפט ששמעתי היום מחבר/ה ונגע בי:**

מותר לא לענות על שאלה. 🤍 פנו ליועצת, לנאמני החוסן המורים או לנאמני החוסן התלמידים

דף תלמיד – עולים 🌍

קִרְאוּ, עֲנוּ בִּמְשְׁפָּט אֶחָד. Read and answer • Прочитайте и ответьте

שְׁאֵלָה	English / Русский	תְּשׁוּבָה
מִי גָּר אִתְּךָ / אִתָּךְ בַּבַּיִת?	Who lives with you at home? Кто живёт с тобой дома?	
מָה אוֹכְלִים אֲצְלְכֶם בְּחַג?	What do you eat at home on a holiday? Что вы едите дома на праздник?	
אֵיזֶה חַג אַתָּה / אַתְּ הֲכִי אוֹהֵב / אוֹהֶבֶת?	Which holiday do you like most? Какой праздник ты любишь больше всего?	
מִי מְבַשֵּׁל אֲצְלְכֶם בַּבַּיִת?	Who cooks at your home? Кто готовит у вас дома?	
יֵשׁ לְךָ / לָךְ אַחִים אוֹ אֲחָיוֹת?	Do you have brothers or sisters? У тебя есть братья или сёстры?	
מָה אַתֶּם עוֹשִׂים יַחַד בְּשַׁבָּת אוֹ בְּחֹפֶשׁ?	What do you do together on Shabbat or on vacation? Что вы делаете вместе в субботу или на каникулах?	

דף תלמיד – חנ"מ 🖼️

מקיפים את התמונה שמתאימה לי.

	**מי גר איתי בבית?** ◯ 👩 מבוגר/ת ◯ 👧 אחים ◯ 🐶 חיה ◯ 🐶 סבא/סבתא
	**מה אנחנו אוכלים בחג?** ◯ 🍲 מרק ◯ 🍗 עוף ◯ 🥗 סלט ◯ 🍰 עוגה
	**איזה חג אני אוהב/ת?** ◯ חנוכה ◯ 🎭 פורים ◯ 🍎 ראש השנה ◯ 🍷 פסח
	**מה אני אוהב/ת לעשות עם המשפחה?** ◯ 🍽️ לאכול ◯ 🚶 לטייל ◯ 🎲 לשחק ◯ 📺 לראות סרט
	**מי מבשל/ת בבית?** ◯ 👩 אני ◯ 👩 מבוגר/ת ◯ 🐶 סבתא/סבא
	**מה יש בבית שאני אוהב/ת?** ◯ 🖼️ תמונה ◯ 🧸 צעצוע ◯ 🛋️ ספה ◯ 📚 ספר

כרטיסי יציאה – משפחה ומסורת

כתבו מסורת, מאכל או סיפור אחד מהבית שהייתם רוצים לשמור לדור הבא.

שם (לא חובה): _____

כתבו מסורת, מאכל או סיפור אחד מהבית שהייתם רוצים לשמור לדור הבא.

שם (לא חובה): _____

כתבו מסורת, מאכל או סיפור אחד מהבית שהייתם רוצים לשמור לדור הבא.

שם (לא חובה): _____

כתבו מסורת, מאכל או סיפור אחד מהבית שהייתם רוצים לשמור לדור הבא.

שם (לא חובה): _____